

”Suurista eläimistä” vapautuminen

–

Simone Weilin ajatuksia miehityksistä
vapautumiseen, eettiseksi kasvamiseen, hyvän
toteutumiseen ja silloittumiseen

Sosiaalipedagogiikan päivät 6.4.2017

Voitto Kuosmanen

voitto.kuosmanen@lapinamk.fi

Simone Weil (1909 – 1943)

”On olemassa neljä asiaa, jotka estävät meitä saavuttamasta edes jonkin arvoista kulttuuria. Meidän suuruuden käsitteemme on väärä, oikeudentuntomme turmeltunut, palvomme rahaa ja meiltä puuttuu henkinen innostus.”

Simone Weil (1909 – 1943)

- Anarkisti, pasifisti, synkretisti, synteesian rakentaja, mystikko...
 - Vallan, väkivallan ja kulttuurin kriitikko
 - Pyrkimys käsittää hyvä ja elää hyvää elämää (tarpeet ja velvollisuudet)
 - Ajatuksemme ja tekomme eivät tavoita toisiaan
 - Juurista irtirepeytymisen ongelma – Juurettomuus on oman paikan puuttumista ja ihmisen ja luonnonympäristön kulkeutumista erilleen
 - Yliyksilöllisen valta – ihminen marssii laatikossa
 - Yleispätevyyden vaatimukset – standardoitu ihminen
- => Itsestään epävarma ja paikkansa kadottanut ihminen on altis oppien ja aatteiden johdateltavaksi

Simone Weil (1909 – 1943)

Ihmisten ajattelun ovat kolonisoineet/miehittäneet ”suuret eläimet” (**ideologiat, uskonnot, poliittiset puolueet, raha ja valtio**). Ne ovat asettaneet ihmiset tyydyttämään keinotekoisia tarpeita aitojen tarpeiden sijaan.

⇒ Ihminen repeytyy irti juuristaan.

⇒ Ihmisten väliset ystävyyden ja rakkauden siteet sekä totuuteen ja luottamukseen perustuvat siteet tuhoutuvat.

Miten ihminen voisi vapautua noista suurista elukoista?
Miten juureton voisi kasvattaa itselleen juuret?

Pitäisi havahtua hereille palvelemasta ”suuria elukoita”.

Rakkaus yliyksilölliseen myrkyttää juuret.

Katse tulisi suunnata arkeen, **kokemukselliseen** ja ”lihalliseen” ihmiseen – havahtua unesta, tunnustaa se tosiasia että ihmiset todella elävät, eivät ole vielä kuolleet.

Tarpeet

- ✓ Ihmisellä on luonnostaan elämälle välttämättömiä tarpeita.
 - ✓ Tarpeet määräävät sen, mitä pidetään arvokkaana.
 - ✓ On tiedettävä, mitkä ovat elämälle välttämättömät tarpeet.
 - ✓ On valittava eläkö tarpeiden määrittämien velvoitteiden mukaisesti vai ei.
-
- Tarpeet määräävät ihmisenä olemisen rajat ja luovat perustan arvoille.
 - Ihmisellä on itseään ja toisia ihmisiä kohtaan aitoja velvollisuuksia, jotka kasvavat ihmisten tarpeista.
 - Tarpeet ja velvollisuudet ovat ensisijaisia suhteessa oikeuksiin.
 - Oikeudenmukaisuus on voimassa siellä, missä ihmiset tuntevat humaaneja ja yhteiskunnallisia velvollisuuksia toisiaan kohtaan. (Oikeudenmukaisuus tekona)
 - Ainut velvollisuuden kohde inhimillisen toiminnan alueella on ihminen.

Tarpeet

Keinotekoiset tarpeet

Keinotekoiset tarpeet tulevat ihmisen ulkopuolelta.

Niiden tyydyttämisellä palvellaan ”suuria elukoita”.

⇒ Keinotekoiset tarpeet ja niiden tyydyttäminen estävät hyvän toteutumisen ihmisen elämässä ja ne myös estävät ihmisten silloittumisen toisiin ihmisiin.

⇒ **Myrkkyä**

Aidot tarpeet

Fyysiset tarpeet (nälkä, vilu, turva, sairaudet...).

Henkiset – sielun – tarpeet

⇒ Niiden tyydyttyminen auttaa hyvän toteutumista sekä silloittaa ihmisen toisiin ihmisiin.

⇒ **Ravintoa**

Ihmisen sisin olemus on hyvyys ja pyrkimys on tavoitella elämässä hyvää.

Fyysiset tarpeet

Ihmisiä yhdistää samat fyysiset tarpeet (nälkä, vilu, turva, sairaudet...). Näiden tarpeiden tyydyttäminen on ihmisten **yhteinen intressi**. Yhteiskunta voidaan rakentaa noiden tarpeiden tyydyttämisen perustalle.

=> Ravinnon tuotanto, asuminen, terveydenhuolto, peruskoulutus...

Fyysisten tarpeiden tyydyttäminen luo hyvän arvoperustan ihmisten keskinäiselle toiminnalle, mutta vasta henkisten tarpeiden tyydyttyminen tekee vasta ihmisestä sen, mitä hän voi olla.

Pääteoksessaan *Juurtuminen* (1949) Simone Weil luonnostelee oikeudenmukaista yhteiskuntaa, joka perustuisi yksilön mahdollisuuteen osallistua aidosti yhteisönsä elämään.

“Juurtuminen on kenties tärkein ja väärinymmärretyin ihmissielun tarve. Se on myös yksi kaikkein vaikeimmista määriteltävistä. Ihminen juurtuu osallistumalla todellisesti, aktiivisesti ja luontevasti yhteisöön, joka pitää hengissä menneisyyden aarteita sekä tiettyjä ennakkoaavistuksia tulevasta. Luonteva osallistuminen toteutuu automaattisesti ja se liittyy paikkaan, syntymähetkeen, ammattiin ja ympäristöön. Jokainen ihminen tarvitsee useita juuria. Jokaisella on tarve muodostaa moraalinen, älyllinen ja henkinen elämänsä miltei täysin niiden ympäristöjen kautta, joihin hän luonnollisesti kuuluu.”

Henkiset – sielun – tarpeet

Vastuun henkisten tarpeiden tyydyttämisestä **voi ottaa vain ihminen itse**, ei puolue, ei kirkko, ei valtio... Vasta, kun ihminen ottaa itse vastuun henkisten tarpeidensa tyydyttämisestä, hän **silloittaa** itsensä toisiin ihmisiin, **vapauttaa** itsensä miehittäjistä; **juurittaa itsensä** uudelleen elämään, yhteisöihin, maailmaan ja luontoon.

Henkisten tarpeiden tyydyttäminen **tekee vasta ihmisestä sen, mitä hän voi olla.**

⇒ Miten ”silloittua”?

⇒ Miten vapautua egoistisesta, mä haluun -moraalista?

Egoismista vapautuminen

-

Vaihda näkökulmaa

=> Miten minä voin pitää huolen siitä, että lähimmäisten ja ylipäänsä toisten ihmisten tarpeet tulisivat tyydytetyiksi?

=> Minun ei tule olla huolissani siitä, miten minua kohdellaan, vaan huolehtia siitä, miten itse kohtelen toisia.

Henkiset – sielun – tarpeet

Järjestys (Miten vahvistan keskinäistä kunnioitusta sosiaalisissa suhteissani? Ketään ei pakoteta rikkomaan välttämättömiä velvollisuuksia...)

Vapaus (Perustanko vapauteni hyvään tahtoon ja aikuisuuteen?)

Tottelevaisuus (Täyttääkö ihminen itseään ja toisiaan kohtaan tuntemansa velvollisuudet)

Vastuullisuus (Kuinka olen proaktiivinen? Vastuu toisista ihmisistä, vastuu kasvatuksesta.)

Tasa-arvo (Jokaisella ihmisellä on yhtäläinen arvo ja mahdollisuus täyttää velvollisuutensa ja toteutua ihmisinä.)

Hierarkia (Ei valta-asetelmina, vaan velvollisuudelle toisia kohtaan. Ota paikkasi moraalisen statuksesi mukaan!)

Kunnia (Ei ole ilman velvollisuuksien täyttämistä. Olenko jättänyt jonkun huomiotta/kieltänyt hänet?)

Rangaistus (Rikos sulkee velvollisuuksien ulkopuolelle. Hyväksy rangaistus, kun olet tehnyt jotakin väärää/tuhonnut hyvää.)

Mielipiteen vapaus (Ole vapaa, ymmärrä, mitä se tarkoittaa; Julkinen elämä ilman puolueita)

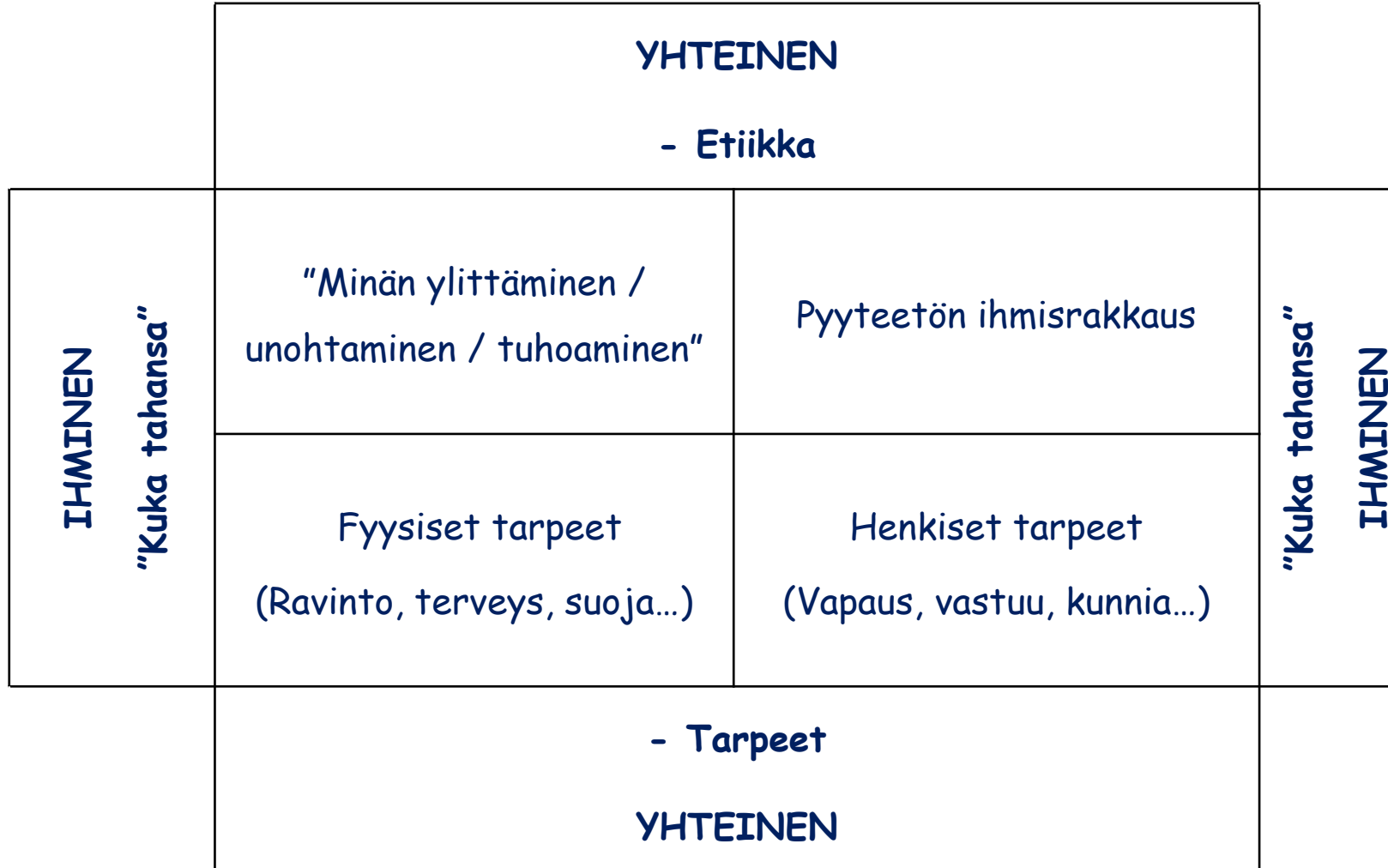
Turvallisuus (Olenko aiheuttanut pelkoa jollekin?)

Riskit (Älä vältä riskejä. Ne vahvistavat rohkeuttasi. Mitä pelokkuus aiheuttaa sinulle ja toisille?)

Yksityinen ja yhteinen omaisuus (Millaista mielentilaa ne luovat/aiheuttavat? Jos haluan omistaa maata, vettä, ilmaa...)

Totuus (Opi rakastamaan totuutta. Mieti, mitä se tarkoittaa. Ajattele poliitikkoja, jotka rakastavat valehtelemista)

Moraalin virittyminen tarpeiden tyydyttymisen perustalle

Yhteiskunnan moraalinen ja käytännöllinen uudistuminen Weilin ajatuksia tulkiten (Kuosmanen 2012a,b,d)

YHTEINEN - etiikka		
"KUKA TAHANSA"	"Ihmisvelvollisuusetiikka" Ihmisenä olo on velvollisuuksia	"Toisen palvelu etiikka" Työ on toisen palvelua
	"Reilu meininki" Palvelut yhteisöissä - yhteisölliset yritykset	"Kukin tavallaan" Toiminta perustuloa vastaan ja sen päälle
YHTEINEN - työ ja palvelut		"KUKA TAHANSA"

Weil ja sosiaalipedagoginen kasvatus

Älä pelkää – uskalla elää

- Miten tanssia ”maailman” kanssa eettisen katseen kestäväällä tavalla?
 - Kuuluminen – kokemuksellisesti ja konkreettisesti
 - Kysymys suhteista (itseeseen, toisiin, yhteisöihin ja yhteiskuntaan)
 - Kunnioitus
 - Kokemuksellisuus – ei telos/ideat vaan kokemus
 - Ihmisen kasvu osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen
 - Ihmisen kasvu vastuullisuuteen/vastuun ottoon
 - Maailman nurinkääntäminen: ”Alhaalta ylöspäin”
- 1) Miten auttaa ihmistä erottamaan aidot tarpeet epäaidoista/keinotekoisista?
 - 2) Miten herätellä ihminen ottamaan vastuu henkisten tarpeidensa tyydyttämisestä?

”Jokainen ihminen, joka etsii ja kaipaa totuutta, voi päästä käsittämään sen.” – Simone Weil

”Kohtele rakkautta itsessäsi ja toisissa ihmisissä aina arvona sinänsä, älä koskaan välineenä, olipa kyseessä aistillinen tai intellektuaalinen rakkaus.” – Jukka Hankamäki

Lähteitä

Erkkilä, J. 2012. Simone Weil ja ihmisen velvollisuudet. Saatavissa:
<https://wiki.aalto.fi/download/attachments/70792293/erkkila.pdf?version=1&modificationDate=1349944582000>

..

Helman, J. 1982. Simone Weil. An Introduction to Her Thought. Waterloo: Wilfried Laurier University Press. URL:
<https://books.google.fi/books?id=c9DfAgAAQBAJ&pg=PT9&lpg=PT9&dq=simone+weil&source=bl&ots=U8ze4GBTV4&sig=yQfGAzPOJ0YDH2h3islxb6WULjs&hl=fi&sa=X&ved=0ahUKEwjVpbig89fSAhXE8ywKHTnSBLIQ6AEIYDAI#v=onepage&q=simone%20weil&f=false>

Hankamäki, J. 2006. Rakkauden välittäjä. Kulttuurikritiikki ja eettisen ihmisen idea Simone Weilin ajattelussa. Helsinki: Like.

Kuosmanen, Voitto 2017. In the beginning there were no borders – How to liberate yourself from the colonization of ‘The Big Animals’? - Simone Weil’s ideas for re-constructing Ethics. Lecture 15.3.2017. Rajoilla – by the Borders. International Days of Social Service Studies 14.-17.3.2017. <http://www.kemi.fi/tapahtuma/rajoilla-by-the-borders/>

Kuosmanen, V. 2017. Haluan tanssia maailmani kanssa. Julkaisussa Voitto Kuosmanen Kaamoksen jälkeen kevät – Katseita muutoksen maisemiin. Kemi: Nordbooks. 99-115.

Varto, J. 2005. Mitä Simone Weil on minulle opettanut? Helsinki: kirjastudio.

Weil, S. 2007. Juurtuminen. Alkusoitto ihmisvelvollisuuksien julistukselle. (L’enracinement, 1949.) Tampere: Eurooppalaisen filosofian seura ry.

Arvotiedostaminen

Arvot ovat kuin juuret. Jos ne ovat tietoisesti mukana ihmisen elämässä, sitä vahvempi hänestä tulee.

Juurtuminen yhteisöön tapahtuu arvojen välityksellä. Omien arvojen tunnistaminen auttaa ymmärtämään toisten arvovalintoja. Itsensä kunnioittaminen mahdollistaa toisen ihmisen kunnioittamisen.

➔ Kiinnittyminen yhteisöön tapahtuu itsensä tiedostamisen kautta.